

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. Драгоманова

Буцяк Вікторія Іванівна

УДК 378:371.134:78

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРТЕПІАННОЇ
ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ
У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ НА ОСНОВІ
ІСТОРИКО-СТИЛЬОВОГО ПІДХОДУ**

13.00.02 –теорія і методика навчання музики та музичного виконання

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

КИЇВ – 2003

Дисертація є рукопис.

Робота виконана в Рівненському державному гуманітарному університеті, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник:

доктор філософських наук, професор
Афанасьєв Юрій Львович,
Київський національний університет
культури і мистецтв, завідувач кафедри
гуманітарних дисциплін.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, професор
Брилін Борис Андрійович,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського, професор кафедри
теорії, історії музики та гри на музичних
інструментах;

кандидат педагогічних наук, доцент
Крицький Володимир Миколайович,
Ніжинський державний педагогічний університет
імені Миколи Гоголя, завідувач кафедри музичної
педагогіки.

Провідна установа:

Луганський державний педагогічний
університет імені Т.Г.Шевченка, кафедра теорії,
історії музики та гри на музичних інструментах,
Міністерство освіти і науки України, м. Луганськ.

Захист відбудеться “15” квітня 2003 р. о 16³⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.053.08 в Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова (01601), м. Київ, вил. Пирогова,9).

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (01601), м. Київ, вил. Пирогова,9).

Автореферат розісланий “13” березня 2003 року

Вчений секретар

Спеціалізованої вченої ради

Т.М. Завадська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Державна національна програма "Освіта" (Україна ХХІ століття) висуває вимоги докорінних змін у загальному спрямуванні виховного процесу в школі. На перший план виходять завдання гуманізації та гуманітаризації освіти, розвитку духовної культури учнівської молоді. Одним з пріоритетних засобів соціально-культурного становлення особистості виступає мистецтво /Ю.Афанасьєв, І.Зязюн, Б.Лихачов, О.Олексюк/. Викладання мистецтва в школі має сприяти розширенню художньо-естетичного тезаурусу учнів, протидіяти негативним наслідкам розповсюдження в середовищі дітей та юнацтва "масової культури" /Б.Брилін, Л.Масол, О.Ростовський та ін./. Така освітня мета орієнтує підготовку вчителів художнього циклу предметів, зокрема музики, на глибоке усвідомлення історико-соціальних витоків розвитку художньої культури, широке охоплення мистецтва в його різних стильових напрямках /Л.Рапацька, Г.Шевченко, О.Щолокова/.

Необхідним компонентом фахового становлення майбутнього вчителя школи визнано його фортепіанну підготовку, завдання якої полягають у збагаченні, розширенні художньої компетентності студентів, формуванні естетичного сприймання образів мистецтва, розвитку здатності до творчої самореалізації в процесі інтерпретації музики /Л.Арчажнікова, Г.Падалка, О.Рудницька/.

Грунтуючись на здобутках світової виконавсько-педагогічної школи /Ф.Бузоні, Й.Гат, К.Мартінсен, Г.Нейгауз/ та методико-практичних віднайденнях вітчизняних педагогів-музикантів /О.Александров, Ф.Блуменфельд, К.Михайлов, В.Пухальський/, наукова думка в галузі теорії і методики навчання музики за останні роки окреслила такі суттєві напрямки виконавсько-інструментальної підготовки як розвиток соціальної активності, формування гуманістичних ціннісних орієнтацій у процесі інструментального навчання /О.Гданська/, психологічні основи формування у студентів навичок гри на музичному інструменті /Н.Рубан/, формування виконавської надійності майбутніх учителів школи /Д.Юник/, активізація творчої самостійності студентів-піаністів /І.Бобакова/, формування умінь художньої інтерпретації музики /В.Крицький, Г.Саїк/.

Аналіз наукової літератури і зіставлення його з потребами практики дозволяє виявити недостатньо вивчені питання фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики. До них, зокрема, відноситься проблема орієнтації змісту навчання майбутніх педагогів на пізнання музичної творчості в її цілісних вимірах та еволюційному становленні, на оволодіння майбутніми вчителями музики узагальненими художньо-естетичними підходами до сприймання і виконавського відтворення музики. Такому спрямуванню навчання відповідає розвиток стильового мислення, що дозволяє студентам усвідомлювати музичне мистецтво як історично зумовлений культурний феномен.

Категорію стилю повно і різносторонньо досліджено в теорії музикознавства /О.Катрич, А.Лашенко, М.Михайлов, С.Скребков, А.Сохор/. Педагогічний аспект стильового навчання студентів з'ясовано значно менше, дослідницький пошук у цьому напрямку обмежується окремими віднайденнями / І.Мостова, Н.Провозіна, М.Сорокіна/.

Таким чином, потреба в удосконаленні фортепіанної підготовки студентів, забезпеченні її культуровідповідності та недостатня розробка педагогічних засобів застосування історико-стильового підходу у науково-методичній літературі зумовили вибір теми нашого дослідження: **"Педагогічні умови удосконалення фортепіанної підготовки студентів у вищих педагогічних закладах на основі історико-стильового підходу"**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертації входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Рівненського державного гуманітарного університету, кафедри гри на музичних інструментах за комплексною темою "Удосконалення музично-педагогічної підготовки та естетичного виховання студентів – майбутніх учителів музики /протокол №6 від 14.06.2001 р./". Тема дисертації затверджена Вченою радою РДГУ /протокол №6 від 31 січня 2002 року/ та закординована в Координаційній раді при АПН України /протокол №3 від 27 березня 2002 року/.

Об'єкт дослідження: процес професійного становлення майбутніх учителів музики.

Предмет дослідження: педагогічні умови забезпечення ефективності фортепіанної підготовки студентів на основі застосування історико-стильового підходу.

Мета дослідження полягає у розробці та експериментальній перевірці педагогічних умов підвищення результативності фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики до професійної діяльності.

Гіпотеза дослідження: удосконалення фортепіанної підготовки зумовлюється впровадженням історико-стильового підходу до навчального процесу, що передбачає цілеспрямоване розширення у студентів музично-стильового досвіду сприймання, аналізу і виконавського відтворення музики, а також педагогічну проекцію стильового мислення студентів.

Завдання дослідження:

1/ виявити проблемні питання фортепіанної підготовки в процесі аналізу наукової літератури;

2/ дослідити стан фортепіанної підготовки, роль і місце в цьому процесі стильового навчання майбутніх учителів музики;

3/ визначити сутність та функції історико-стильового підходу;

4/ науково обґрунтувати педагогічні умови удосконалення фортепіанної підготовки студентів на основі історико-стильового підходу;

5/ з'ясувати особливості методичного забезпечення процесу впровадження історико-стильового підходу до фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики.

Методологічною та теоретичною основою дослідження є Закон про освіту, Державна національна програма "Освіта (Україна XXI століття)", фундаментальні положення щодо діяльності формотворення і розвитку особистості /Б.Ананьєв, Г.Костюк, С.Рубінштейн/; системного підходу як наукового способу пізнання педагогічних та мистецьких явищ /А.Моль, С.Максименко, Г.Шевченко/; закономірностей і принципів індивідуального розвитку особистості /О.Леонтьєв, В.Моляко, Б.Теплов/; концептуальні ідеї про специфіку художньої діяльності /Ю.Афанасьєв, Л.Виготський, І.Зязюн, М.Каган, В.Мовчан/; наукові праці про мистецьку освіту й естетичне виховання /Л.Арчажнікова, В. Бутенко, Б. Брилін, О.Олексюк, Г. Падалка, О.Рудницька, В.Шацька/ та історико-стильові засади розвитку мистецтва /А.Лашенко, М.Михайлов, С.Скребков, Ю.Холопов/.

Методи дослідження: аналіз психолого-педагогічної та мистецтвознавчої літератури, класифікація, систематизація та узагальнення отриманої інформації, вивчення та узагальнення передового педагогічного досвіду; педагогічне спостереження, бесіди, анкетування, тестування, інтерв'ювання, педагогічний експеримент (констатуючий і формуючий), статистичні методи обробки експериментальних даних.

Дослідження здійснювалося у три етапи.

На першому етапі (1995-1997 рр.) здійснювався аналіз наукової літератури, проведено діагностику фортепіанної підготовки студентів у вищих закладах педагогічної освіти, визначено критерії та показники її результативності, з'ясовано недоліки.

На другому етапі (1997-2001 рр.) було визначено основні напрямки удосконалення фортепіанної підготовки студентів на засадах історико-стильового підходу, розроблено й апробовано педагогічну модель цієї підготовки, визначено та експериментально перевірено шляхи методичного забезпечення визначеної моделі.

На третьому етапі (2001-2002 рр.) аналізувалися та узагальнювалися результати формуючого експерименту, здійснювалась їх статистична обробка, формулювалися висновки дослідження.

Базою дослідження стали музично-педагогічні факультети Рівненського державного гуманітарного університету, Національного педагогічного університету імені М.Драгоманова, Волинського державного університету імені Лесі Українки. Загалом в експерименті взяли участь 69 викладачів, 541 студент.

Наукова новизна дослідження полягає в уточненні педагогічного змісту поняття "історико-стильовий підхід"; у створенні компонентно-структурної навчальної моделі, основними складовими якої визначено мотиваційно-спонукальний, когнітивно-пізнавальний,

емоційно-оцінювальний виконавсько-творчий та педагогічно-проективний напрями стилевідповідної фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики; у створенні комплексної методики діагностики кількісно-якісних параметрів фортепіанної підготовки студентів у вищих навчальних закладах педагогічної освіти; експериментальному визначенні специфіки поетапного опрацювання провідних стилів фортепіанної музики в процесі індивідуально-виконавського розвитку студентів.

Практичне значення дослідження: охарактеризовано рівні стилевідповідної фортепіанної підготовки студентів стосовно потреб їх майбутньої професійної діяльності; з'ясовано особливості методичного забезпечення фортепіанного навчання студентів на історико-стильовій основі, розроблено вимоги до складання індивідуального навчального репертуару студентів, запропоновано програму з дисципліни "Основний інструмент" (фортепіано). Матеріали дослідження можуть бути використані в практичній діяльності викладачів фортепіано у вищих педагогічних та музичних закладах освіти різного рівня акредитації.

Особистий внесок здобувача полягає у теоретичному обґрунтуванні основних позицій досліджуваної проблеми; визначенні педагогічних умов удосконалення фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики на основі історико-стильового підходу.

Результати дослідження знайшли відображення у 10 одноосібних публікаціях автора.

Вірогідність і надійність результатів дослідження забезпечується методологічною обґрунтованістю провідних положень роботи, різносторонньою експериментальною їх перевіркою, оцінно-якісним та кількісним аналізом одержаних даних, використанням методів математичної статистики.

Апробація і впровадження результатів дослідження. Основні положення дисертації доповідалися і обговорювалися на засіданнях кафедри гри на музичних інструментах Рівненського державного гуманітарного університету (1995-2002 рр.), Міжнародній науково-практичній конференції "Сучасна початкова школа: проблеми, пошуки, знахідки" (м. Тернопіль, 1996 р.), Міжнародній науково-практичній конференції "Школа за мир, взаєморозуміння і соціальний розвиток" (м. Рівне, 1996 р.), звітних наукових конференціях професорсько-викладацького складу та аспірантів музично-педагогічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету (1998-2001 рр.), круглому столі "Сучасні проблеми та перспективи розвитку вузівської науки" (м. Рівне, 2002 р.).

Висновки і рекомендації дослідження впроваджено у навчально-виховний процес музично-педагогічних факультетів Рівненського державного гуманітарного університету (довідка № 104 від 14.02.2002 р.); Національного педагогічного університету імені М.Драгоманова (довідка №04-10/281 від 26.02.03); Волинського державного університету імені

Лесі Українки (довідка № 4а/486 від 12.02.03 р.); факультету музичного мистецтва Київського національного університету культури і мистецтв (довідка № 370 від 18.02.03 р.).

Структура роботи. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загального висновку, списку використаних джерел (287 найменувань, з них 5 іноземною мовою) та 4 додатків на 20 сторінках. Повний обсяг дисертації 214 сторінок комп'ютерного набору, з них – 160 сторінок основного тексту. Робота містить 7 таблиць та 3 малюнки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність проблеми дослідження, розкрито його наукову новизну та практичне значення, сформульовано положення, що виносяться на захист, особистий внесок автора, наводяться дані про апробацію результатів дослідження, їх вірогідність, визначаються етапи науково-дослідної роботи.

В першому розділі **"Теоретичні засади та стан фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики на основі історико-стильового підходу"** виявлено проблемні питання фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики шляхом аналізу науково-методичної літератури; обґрунтовано зміст історико-стильового підходу, розглянуто його системотворчий потенціал стосовно музичного пізнання; наведено результати діагностики стану фортепіанної підготовки студентів у досліджуваному напрямку.

Вивчення педагогічної літератури дало змогу констатувати інтенсивність наукового пошуку та багатоаспектність поглядів на мету фортепіанного навчання у вищих закладах освіти. Серед розмаїття підходів аналіз науково-педагогічної літератури дозволив виявити три провідні напрями. Вчені і педагоги-практики доводять необхідність спрямування навчального процесу у фортепіанних класах на загальнохудожній, культуровідповідний розвиток студентів /А.Алексєєв, Г.Воробкевич, М.Немикіна, Г.Нейгауз, Е.Новикова, Л.Смирнова, С.Фейнберг/. Все більшого значення набуває проблема розвитку виконавської культури майбутніх учителів музики, розвитку їх музично-інтерпретаційних умінь /А. Бабаян, В. Дашковський, Н.Калініна, С.Котляревська, Р.Лозовська, Г.Маріупольська, Г.Ніколаї, Є.Скидан, Л.Суханова, Т.Юник/. Значну кількість досліджень присвячено виявленню засобів педагогічного спрямування фортепіанної підготовки студентів у вищих педагогічних закладах /П. Горностай, Л.Губарева, Н.Кашкадамова, С.Куришев, І.Мостова, Н.Плешкова, Н.Тимошенко/.

Складність фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики, яка відповідала б вимогам часу, полягає в необхідності забезпечення єдності визначених напрямів, все яскравіше окреслюється необхідність цілісного тлумачення цього складного феномену, потреба у віднайденні засобів взаємопов'язаного естетичного, виконавсько-творчого і педагогічного спрямування фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики. Саме цілісна трактовка

навчального процесу містить, на наш погляд, можливості удосконалення фортепіанної підготовки. Одним із засобів забезпечення цілісності естетичного, виконавсько-творчого і педагогічного аспектів фортепіанної підготовки виступає історико - стильовий підхід.

Впровадження історико-стильового підходу в систему фортепіанної підготовки ускладнюється тим, що цілий ряд питань розвитку стильового мислення майбутніх учителів музики не отримали аргументованого вирішення. Не з'ясовано конкретні шляхи розширення музично-стильового досвіду, цілеспрямованого набуття студентами необхідного фонду мистецтвознавчих відомостей про історичне становлення стильових ознак музичної творчості, не визначено особливості історико-стильового підходу до відбору й організації навчального матеріалу в класі фортепіано. Потребує уточнення специфіка стильового аналізу фортепіанних творів, недостатньо вивчено вплив його на емоційно-творчі характеристики виконання. Лишаються малодослідженими педагогічні засоби розвитку в майбутніх учителів музики інтересу до стильового пізнання композиторської творчості. Поверхово вивчено механізми педагогічної проєкції стилевідповідних знань, умінь і навичок студентів. Вирішення цих проблем сприятиме удосконаленню фортепіанної підготовки студентів.

У процесі дослідження уточнено сутність поняття "історико-стильовий підхід", виявлено специфіку його впливу на активізацію музичного пізнання, досягнення системного упорядкування музичного мислення особистості.

Проблема стилю є однією із центральних в музикознавстві. Аналіз і зіставлення різних міркувань щодо поняття стилю /М.Михайлов, В.Москаленко, С.Скребков, А.Сохор/ дозволило дати його узагальнену характеристику як історично зумовленої єдності образної системи, засобів і прийомів художньої виразності. У формуванні стилю приймають участь соціальні та культурні фактори, осмислення стильових закономірностей невіддільне від історичного процесу розвитку мистецтва. Через це поняття стилю пов'язується із усвідомленням соціально-історичних умов його виникнення, із загальними закономірностями музично-історичного процесу.

В контексті нашого дослідження історико-стильовий підхід означає змістовно-методичне забезпечення процесів усвідомлення студентами музичних знань відповідно до історичних закономірностей становлення стильових напрямків у мистецтві і відтворення стильових особливостей творчості композиторів в інтерпретаційній виконавській та педагогічній діяльності.

Історико-стильовий підхід трактується в дослідженні як системотворчий чинник музичного пізнання, функціями якого визначено такі як:

- 1/ систематизація музичної інформації;
- 2/ забезпечення цілісності музично-пізнавального процесу;
- 3/ об'єктивізація естетично-оцінювальної реакції на музику;

4/ забезпечення культурологічної зумовленості музичного пізнання;

5/ активізація творчих засад музичного пізнання.

В дисертації визначено критерії і показники підготовленості студентів у визначеному напрямку, наведено результати діагностуючого експерименту, спрямованого на визначення ефективності нині діючої системи фортепіанної підготовки студентів у вищих закладах педагогічної освіти, з'ясовано особливості виконавсько-стильових умінь студентів, конкретизовано їх рівневу характеристику, визначено зв'язки між художньо-стильовою ерудованістю та виконавською майстерністю студентів.

Ефективність фортепіанного навчання майбутніх учителів музики в досліджуваному напрямку визначалася за критеріями, основним з яких виступила міра здатності студентів до самостійного створення художньо-образної інтерпретації фортепіанної музики у відповідності зі стильовою специфікою творчості композитора, а додатковими - ступінь оволодіння знаннями щодо стильових закономірностей розвитку мистецтва та різнобічним у стильовому відношенні виконавським репертуаром, міра здатності до аналітичного опрацювання виконуваних творів та педагогічно адаптованої словесної характеристики стильових ознак виконуваного твору.

Показниками здатності до стилевідповідної художньо-образної інтерпретації музики було визначено: глибоке розкриття студентами змісту фортепіанного твору; яскраве виявлення власного емоційно-оцінного ставлення до музики; точне дотримання стильових ознак виконання. Показниками, що свідчили про ступінь оволодіння студентами музикознавчими знаннями в досліджуваному напрямку було визначено: спроможність назвати провідні стилі фортепіанної музики в їх історичному становленні, а також дати стисло характеристику образного спрямування і засобів виразності композиторської творчості відповідних стилів. Показником здатності студентів до аналітичного опрацювання виконавського репертуару в досліджуваному напрямку виступила повнота характеристики прояву специфічних ознак стильового письма композитора в конкретному творі. Показниками здатності студентів до педагогічно адаптованої словесно-стильової характеристики музичного твору слугували образність і доступність викладу для певної вікової категорії учнів.

Діагностика стану фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики передбачала також аналіз існуючих підходів до планування навчально-виконавського репертуару студентів. До уваги приймалися повнота охоплення стильових напрямів розвитку фортепіанного мистецтва в індивідуальних програмах, вираженість емоційно-оцінного ставлення студентів до вивчення музики різної стильової спрямованості, наявність певної послідовності і системності у складанні навчального репертуару майбутніх учителів музики.

В процесі констатуючого експерименту було використано такі методи як: аналіз самостійно створеної студентами-випускниками інтерпретації одного з творів шкільної програми

(нескладного за технічними особливостями виконання), опитування (письмові й усні) студентів і викладачів, аналіз письмових та усних анотацій виконуваного студентами твору, аналіз індивідуальних навчальних програм студентів. В експерименті взяло участь 85 студентів випускних курсів музично-педагогічних факультетів. У результаті діагностики було визначено три рівні готовності студентів до застосування художньо-образного стилевідповідного виконання фортепіанної музики в художньо-виховній роботі з учнями – низький (7%), середній (81%) і високий (12%). Відмінності в підготовці студентів визначалися за наведеними критеріями та показниками.

Аналіз індивідуальних навчальних програм виявив такі особливості систематизації навчального репертуару, як орієнтація переважно на жанровий підхід, відсутність уваги до послідовного охоплення різноманітних стильових напрямків у музичній творчості, стихійність складання виконавського репертуару студентів, обмежене вивчення і виконання творів зі шкільної програми. Усні опитування викладачів (41) засвідчили, що у фортепіанних класах студентів музично-педагогічних факультетів рідко спонукають до стильового аналізу, до самостійного створення стилевідповідної інтерпретації музики, переважають поточні вказівки щодо характеру, образної спрямованості фортепіанних творів.

Загалом у результаті діагностуючого експерименту було одержано висновки про обмежене застосування історико-стильового підходу у фортепіанному навчанні, що значно стримує можливості художньо-творчого розвитку студентів, сприяє розповсюдженню вузько-технологічних підходів у навчанні, руйнує орієнтири підготовки на потреби майбутньої педагогічної музично-освітньої діяльності студентів.

Другий розділ "**Педагогічне керівництво фортепіанною підготовкою студентів на основі історико-стильового підходу**" присвячено розробці та обґрунтуванню педагогічної моделі фортепіанного навчання студентів на засадах історико-стильового підходу, визначенню особливостей методичного забезпечення поетапного впровадження історико-стильового підходу в практику фортепіанного навчання майбутніх учителів музики, висвітленню змістовно-цільових характеристик експериментального дослідження, його організації та умов отримання об'єктивних результатів, їх аналізу.

Педагогічні умови виступають у дослідженні як необхідні обставини, цілеспрямовано зорієнтовані на досягнення результативності процесів навчання, виховання, розвитку особистості (за визначенням Г.Падалки). У контексті нашого дослідження педагогічними умовами удосконалення фортепіанної підготовки студентів виступають структурно-компонентна модель і поетапна методика навчання.

Застосовуючи метод моделювання, ми виходили з можливості абстрагованого виокремлення з цілісного процесу фортепіанного навчання відносно завершених блоків – структурних

компонентів системи, що охоплюють змістовно-функціональні аспекти формування музичного мислення студентів на стильовій основі. Отже, фортепіанна підготовка розглядається як закономірно побудована педагогічна система, основними компонентами якої виступають мотиваційно-спонукальний, когнітивно-пізнавальний, емоційно-оцінювальний, виконавсько-творчий, професійно-практичний, а системоутворюючим чинником - спрямованість педагогічного керівництва на забезпечення відповідності між завданнями фортепіанної підготовки та потребами майбутньої педагогічної діяльності студентів.

Мотиваційно-спонукальний компонент зорієнтовано на розвиток у студентів прагнень до збагачення власної художньої культури, розширення мистецько-стильової ерудиції; формування рецепційно-стильової установки, стійкого інтересу до втілення стильових особливостей творчості композиторів в інтерпретації фортепіанних творів; формування в майбутніх учителів музики прагнення до педагогічної проєкції стильових підходів у художньо-виховній роботі зі школярами.

Оскільки мотиваційна установка є наслідком глибоко індивідуалізованого процесу, що міститься в суб'єктивному досвіді, який менше за все може бути проконтрольований викладачем, педагогічне керівництво тут має носити характер опосередкованого, а не прямого впливу.

Когнітивно-пізнавальний компонент фортепіанної підготовки на основі історико-стильового підходу передбачає розвиток у студентів стильової компетентності, обізнаності в різноманітних напрямках стильового розвитку фортепіанної музики. Досягнення культуровідповідного рівня підготовки неможливе також без усвідомлення майбутнім учителем музики історичного генезису музичних явищ, їх наступності, причинно-наслідкових взаємозв'язків.

Педагогічне керівництво в процесі збагачення музично-стильового тезаурусу студентів має набувати рис цілеспрямованої активізації художньо-пізнавальної діяльності студентів, усвідомлення ними основних положень теорії стилю, накопичення досвіду сприймання різної за стильовими ознаками музики, розвитку здатності до мистецько-стильових узагальнень і аналізу музичних явищ.

Емоційно-оцінювальний компонент зумовлено потребами збереження індивідуальної емоційно-естетичної реакції студентів на музику, попередження можливих перекосів у бік раціонального осмислення мистецьких явищ, небезпека яких виникає внаслідок об'єктивної необхідності в інтелектуальному осягненні теорії стилю. Осмислення закономірностей стильової характеристики музики не повинно перешкоджати безпосередньому її сприйманню, глибокому переживанню художніх образів, яскравому емоційному відгуку на них. Емоційно-оцінна реакція студентів має торкатися не лише образного прочитання твору: майбутніх учителів музики необхідно спонукати до почуттєвої реакції на стильові

характеристики.

Педагогічне керівництво в процесі забезпечення емоційно-оцінювального компоненту фортепіанної підготовки спрямоване на збагачення емоційно-оцінної сфери студентів. Оскільки естетичні емоції студентів не підпорядковуються прямим вказівкам, розпорядженням чи рекомендаціям, стимулювання емоційно-естетичних уподобань студентів у галузі стильових характеристик музичної творчості вимагає від педагога опосередкованого впливу, застосування непрямих засобів педагогічного стимулювання.

Мета виконавсько-творчого компоненту полягає у розвитку в майбутніх учителів музики здатності до втілення стильових особливостей творчості композитора у виконавській інтерпретації фортепіанних творів з якісним перетворенням останньої з автентично-стилізованої та особистісно-суб'єктивної у виконавсько-творчу.

Педагогічне керівництво в даному випадку спрямоване на досягнення "діалогу" між студентом-виконавцем і композитором, між індивідуально-творчими устремліннями студента і прагненнями до глибокого усвідомлення та відображення в інтерпретації стилю композитора в контексті естетичних ідеалів відповідної історичної епохи. Разом з тим знання автентичних ознак виконання музики має "переплавитись" у їх сучасне бачення, історико-догматична манера виконання перетворитися на інтерпретацію, опосередковану естетичними ідеалами сучасної нам епохи.

Професійно-практичний компонент фортепіанної підготовки студентів зорієнтовано на формування у майбутніх учителів музики здатності до педагогічної проєкції результатів власного художньо-творчого розвитку на засадах історико-стильового підходу.

Оскільки музична освіта в сучасній школі має здійснюватися на культурологічних засадах, майбутнім учителям музики необхідно оволодіти узагальненими педагогічними засобами і конкретними прийомами стилевідповідного навчання учнів музики, формування у них стильових аспектів її сприймання і виконання.

Професійно-практичний компонент фортепіанної підготовки передбачає формування у студентів досвіду відбирати і систематизувати музичний матеріал для проведення занять з учнями з позицій стильового підходу, володіти уміннями самостійної інтерпретації музичних творів шкільного репертуару відповідно до стильових особливостей творчості композитора.

Педагогічне керівництво в процесі реалізації професійно-діяльнісного компонента буде результативним за умови максимальної концентрації зусиль викладачів і студентів на активізації педагогічно-творчого мислення студентів, формування у студентів переконаності в доцільності та художньо-виховних перевагах стилевідповідного навчання дітей музики.

Розроблена компонентно-структурна модель являє собою змістовно-теоретичний аналог стилевідповідного фортепіанного навчання студентів. Цілісність моделі забезпечено

системними зв'язками між окремими компонентами, кожний з яких спрямовано на удосконалення підготовки студентів до професійної діяльності. В дослідженні підкреслюється, що створена модель є "відкритою системою", яка містить у собі можливості варіативно використовувати її в практиці фортепіанного навчання.

Розроблену в процесі дослідження поетапну методику впровадження історико-стильового підходу в систему фортепіанної підготовки спрямовано на послідовне засвоєння студентами стильових закономірностей музики відповідно до їх еволюційного становлення, формування у студентів умінь обґрунтованої художньо-стильової інтерпретації музичних творів і передбачає: перспективне планування та цілеспрямовану систематизацію навчального репертуару студентів; застосування історико-стильового аналізу в процесі вивчення фортепіанних творів; розробку практичних форм контролю за формуванням у майбутніх учителів музики умінь художньо-стильової інтерпретації.

Впровадження перспективного планування і систематизації індивідуального виконавського репертуару студента має на меті досягнення логічної і послідовної організації навчального процесу, цілеспрямоване розширення у студентів досвіду виконання творів різних стильових напрямків, їх якнайповніше відтворення у виконавському репертуарі студентів. Перспективне планування має враховувати історичну еволюцію стильового розвитку фортепіанної музики. Важливим елементом складання плану перспективного розвитку майбутніх учителів музики в нашому дослідженні виступає також орієнтація на індивідуальні виконавські можливості студентів, зумовлені їх довузівською підготовкою, музично-піаністичними здібностями, художньо-смаковими уподобаннями.

Практичне відтворення завдань перспективного планування фортепіанного розвитку студентів склало основу запропонованої в дослідженні експериментальної програми з основного музичного інструменту (фортепіано), яка базується на таких засадах:

1/ Дотримання історико-стильової послідовності в визначенні навчального репертуару студентів, яка виражається в систематизації музичного репертуару, що вивчається за художньо-стильовими ознаками відповідно до історичної еволюції фортепіанної музики.

2/ Досягнення контекстуальної стильової узгодженості індивідуального навчального репертуару в класі фортепіано з творами по диригуванню, хоровому і сольному співу, грі в оркестрі і на додатковому музичному інструменті.

3/ Забезпечення дидактичної доцільності індивідуального навчального репертуару студентів, що передбачає врахування їх індивідуальних якостей, естетичних смаків, досвіду виконавської діяльності тощо.

4/ Орієнтація на потреби практичного застосування фортепіанних творів у майбутній педагогічній діяльності. Індивідуальний план кожного студента має обов'язково включати

твори, які можна використати в художньо-виховній роботі зі школярами.

Програмою передбачено різні форми оволодіння навчальним репертуаром: досконале відпрацювання творів, ескізне проходження творів, повторне виконання творів, самостійне розучування творів.

Розроблена програма передбачає "акцентоване вивчення" творів певного стильового напрямку, зміст якого полягає в наданні переваги на кожному етапі фортепіанного навчання студентів вивченню творів певного стильового напрямку. Вітчизняна музика у розмаїтті її стильових напрямів має вивчатися в контексті розвитку світової музичної культури, супроводжуючи весь процес фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики.

Методичне забезпечення процесу фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики в досліджуваному напрямку включає застосування історико-стильового аналізу, мета якого полягає в моделюванні сприймання й інтерпретації твору (вербальної та виконавської) на основі пізнання стильових його ознак. Зміст історико-стильового аналізу ґрунтується на визначенні діалектичного зв'язку між загальним і конкретним, а саме: узагальнена характеристика соціально-історичних умов виникнення того чи іншого стилю, визначення його провідних ознак має співвідноситися із висвітленням специфічного прояву цих ознак у конкретному фортепіанному творі. Історико-стильовий аналіз має містити такі складові: стисла характеристика історичного періоду та художньої ситуації, коли створювався твір, короткі біографічні відомості, які мають безпосереднє відношення до творчості композитора; визначення стильових особливостей твору, його образного змісту, жанру, засобів виразності; проведення стильових аналогій з творами інших видів мистецтва; з'ясування особливостей стилевідповідної інтерпретації твору; адаптація стильової характеристики твору до можливостей сприймання учнів певного віку.

В процесі дослідження встановлено, що історико-стильовий аналіз сприяє засвоєнню знань про музичне мистецтво, розвиткові у майбутніх учителів здатності самостійно знаходити нові джерела художньо-стильової інформації з метою практичного їх застосування у професійній діяльності.

Розроблені в ході дослідницького пошуку форми контролю за фортепіанною підготовкою спрямовано на систематичну перевірку успішності студентів, ступеня оволодіння ними стилевідповідною інтерпретацією музики. Запропонованою методикою передбачено застосування контрольних уроків, заліків, екзаменів, де практикується така форма звітності як виконання твору та його стильовий аналіз; академічних концертів, зорієнтованих на тематично-стильові узагальнення виконавських програм; виступи перед шкільною аудиторією, де передбачено проведення бесід про художньо-стильові ознаки виконуваних творів; участь у соціально-громадських мистецьких заходах.

Формуючий експеримент мав на меті дослідження ефективності застосування історико-стильового підходу в процесі фортепіанного навчання майбутніх учителів музики. Експериментальним фактором виступала створена структурно-компонентна модель фортепіанної підготовки на основі історико-стильового підходу, реалізація якої в практиці навчання здійснювалася відповідно до запропонованої методики. В експерименті приймали участь експериментальна і контрольна групи студентів, при цьому для студентів в експериментальній групі вводився експериментальний фактор, а в контрольній групі - ні. Інші умови, які б впливали на знання, уміння та навички студентів, були в експериментальній групі однакові. Порівняння успішності студентів у контрольній та експериментальній групах мало свідчити про ефективність застосування розроблених педагогічних умов для удосконалення фортепіанної підготовки студентів на основі історико-стильового підходу. Виявлення динаміки успішності студентів у контрольній і експериментальній групах здійснювалося щосеместру, в результаті одержано 9 зрізів. Підсумки успішності проводилися за визначеними критеріями.

Перевірка результативності проведення дослідно-експериментальної роботи здійснювалася на основі порівняльного аналізу середнього балу успішності складання теоретико-виконавського заліку.

На початковому педагогічному зрізі контрольна та експериментальна групи не мали суттєвої різниці щодо успішності складання теоретико-виконавського заліку. На проміжному педагогічному зрізі простежувалися значні позитивні зміни в експериментальній групі, в контрольній – незначні (див. діаграму). На підсумковому етапі динамічність зростання успішності фортепіанного навчання в експериментальній групі виявилася значно більше. Середній відсоток успішності задачі теоретико-виконавського заліку в експериментальній і контрольній групах істотно відрізнявся один від одного.

Діаграма оцінки істотності відмінності між вибірковими середніми експериментальних і контрольних груп

В результаті проведення експерименту було з'ясовано, що застосування історико-стильового підходу суттєво впливає на ефективність фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики. У переважної більшості студентів, які навчалися за експериментальною програмою, спостерігалася значне розширення ціннісно-сміслового поля сприймання музики та збагачення історико-стильового ядра виконавської творчості студентів. Зокрема, було зафіксовано наявність різностильового виконавського репертуару, необхідного і достатнього для проведення художньо-виховної роботи зі школярами; здатність до стильового аналізу фортепіанних творів, музикознавчо вивіреного і педагогічно спрямованого; здатність до

самостійного створення художньо-образної стилевідповідної інтерпретації музики. Таким чином, підтвердилося припущення стосовно результативності створеної педагогічної моделі та її методичного забезпечення.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення проблеми удосконалення фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики на основі історико-стильового підходу, що виявляється у розкритті сутності і специфіки, визначенні критеріїв та обґрунтуванні педагогічних умов забезпечення результативності цього процесу.

1. Специфіка художньо-виховної роботи вчителя музики дозволяє розглядати фортепіанну підготовку як важливий компонент професійного становлення студентів педагогічних навчальних закладів. Разом з тим аналіз науково-методичної літератури та практичного стану навчального процесу у вищих закладах педагогічної освіти дозволив виявити невирішені питання фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики, такі як: недостатнє її спрямування на розвиток у студентів здатності до самостійного тлумачення художньо-образного змісту музичних творів; обмежену орієнтацію на загальноестетичний, культуровідповідний розвиток студентів, перекося в бік вирішення вузько піаністичних завдань; неповне охоплення стильових напрямів розвитку музичної культури в індивідуальних навчальних програмах студентів; безсистемність, мозаїчність знань студентів про історико-стильові закономірності розвитку музики; відсутність уваги до педагогічної інтерпретації набутих у процесі фортепіанної підготовки знань, умінь і навичок студентів, відірваність фортепіанного навчання студентів від інших сторін їх виконавської підготовки.

2. Історико-стильовий підхід розглядається в дисертації як системотворчий чинник музичного пізнання, як засіб усвідомлення, виконавського відтворення та педагогічної проєкції історико-стильових закономірностей розвитку мистецтва. Застосування історико-стильового підходу в системі фортепіанної підготовки сприяє створенню у студентів цілісної картини розвитку мистецтва, а також долає фрагментарність уявлень студентів про художні напрями композиторської творчості.

Важливою функцією історико-стильового підходу є забезпечення об'єктивних засад виконавської трактовки музичного твору, перешкоджання довільному, безпідставно суб'єктивному їх тлумаченню. Разом з тим, дотримання вимог стильової вивіреності виконання не тільки не обмежує виконавську фантазію студента, а, навпаки, спонукає його до виявлення емоційно-оцінного ставлення до музики. З'ясування стильових особливостей допомагає глибше, повніше усвідомити зміст художніх образів, стимулюючи тим самим індивідуально-творче їх прочитання. Впровадження історико-стильового підходу в практику фортепіанного навчання активізує розвиток самостійності студентів, їх спроможності в майбутній професійній

діяльності без допомоги викладача створювати виразну і стилістично виправдану інтерпретацію фортепіанних творів.

3. Керованість процесом фортепіанної підготовки студентів на засадах історико-стильового підходу в контексті нашого дослідження передбачає розробку і впровадження структурно-компонентної моделі і поетапної методики навчання, які виступають педагогічними умовами удосконалення фортепіанної підготовки майбутнього вчителя музики.

4. Запропонована модель фортепіанної підготовки включає такі компоненти: мотиваційно-спонукальний, зміст якого зорієнтовано на формування у студентів стабільного інтересу до стилевідповідного сприймання і відтворення музики; пізнавально-когнітивний, який спрямовано на збагачення знань студентів щодо об'єктивних закономірностей стильового розвитку мистецтва в процесі історичної еволюції; емоційно-оцінювальний, завданням якого є активізація індивідуально-особистісного характеру привласнення цінностей стильового письма композитора; виконавсько-творчий, що забезпечує діяльнісний характер засвоєння теоретичних засад стильового пізнання, оволодіння студентами засобами створення художньої інтерпретації музики відповідно до її стильових характеристик; професійно-практичний, який передбачає формування у студентів здатності до педагогічної проєкції образно-стильового мислення.

5. Провідним засобом методичного забезпечення розробленої моделі виступає перспективне планування навчально-виконавського репертуару студентів на історико-стильових засадах. На відміну від стихійно-фрагментарного знайомства з окремими фортепіанними творами, дотримання історико-стильового підходу сприяє формуванню у студентів цілісної картини процесуального розвитку стильових ознак музичної творчості. Перспективне планування виконавського репертуару на історико-стильових засадах не суперечить ні ознайомленню із жанровим розмаїттям фортепіанного мистецтва, ні орієнтації на художньо-смакові уподобання студентів. Історико-стильова відповідність трактується в дослідженні як стрижень, який цілеспрямовує, а не обмежує репертуарне збагачення студента.

6. Проблема співвідношення усвідомленого та інтуїтивного способів музичного пізнання вирішується в дослідженні шляхом використання методу стильового аналізу в різних його модифікаціях (музикознавчий розбір твору, педагогічна адаптація словесної характеристики музичних образів, окреслення типових рис художньої творчості в певну історичну добу, проведення художніх аналогій у різних видах мистецтва тощо) в єдності із застосуванням різноманітних прийомів розширення музично-стильового досвіду студентів (ескізне виконання творів, створення жанрово-стильових добірок творів, зіставлення творчих здобутків композитора в різних видах виконавської діяльності і т.д.).

7. Важливою характеристикою впровадження історико-стильового підходу до процесу фортепіанної підготовки є спрямування пізнавальної діяльності студентів на виявлення

узагальнених характеристик композиторського стилю в конкретному творі, а також виведення узагальнених уявлень про стиль композитора через аналіз конкретного його фортепіанного твору. Взаємодія узагальненого і конкретного в контексті стильового навчання студентів розглядається в дослідженні як продуктивний засіб збагачення стильової орієнтації студентів у музичному матеріалі, забезпечення багатшаровості їх стильового сприймання і виконання фортепіанної музики.

8. Основою педагогічної проєкції історико-стильових понять є забезпечення мобільності знань, розвиток у студентів здатності до вільного оперування стильовими поняттями, формування навичок їх адаптованого викладу з огляду на вікові особливості сприймання учнівською аудиторією. Запровадження систематичного тренінгу, цілеспрямованого на потреби художньо-освітньої діяльності зі школярами, усвідомлення шляхів і методів стильового навчання учнів, перенесення отриманих знань та умінь у музичну діяльність педагогічного спрямування створює умови для продуктивної професійної самореалізації студентів у майбутньому.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів удосконалення фортепіанної підготовки студентів на основі історико-стильового підходу. В процесі подальшої розробки цієї складної проблеми заслуговують на увагу такі питання як забезпечення взаємозв'язків між викладанням виконавських дисциплін у вищих педагогічних закладах освіти на основі історико-стильового підходу; вплив стильового мислення на творчо-виконавську самореалізацію майбутнього вчителя музики; обґрунтування змісту музичного досвіду студентів у його стильових особливостях; активізація пізнавально-стильових засад виконавської підготовки студентів; педагогічні засади формування рецепційно-стильової установки майбутнього вчителя музики.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ АВТОРА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Буцяк В.І. Мистецтво і фаховий рівень учителя музики// Нова педагогічна думка: Науково-методичний журнал. – Рівне. - 1998.- № 1.- С.40 – 43.
2. Буцяк В.І. Формування художнього сприймання// Нова педагогічна думка: Науково-методичний журнал. – Рівне. – 1999. - № 1. – С. 69 – 71.
3. Буцяк В.І. Удосконалення майстерності вчителів музики// Нова педагогічна думка: Науково-методичний журнал. – Рівне. - 1999. -№ 3. – С. 54 – 56.
4. Буцяк В.І. Педагогічна культура в системі професійної підготовки вчителя музики// Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Наукові записки РДГУ. – Вип.15.- 2001. – С. 108 – 113.
5. Буцяк В.І. Фортепіанна підготовка студентів вищих педагогічних закладів на основі історико-стильового підходу// Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Наукові записки РДГУ. – Вип.24.- 2002. – С. 151 – 153.

6. Буцяк В.І. Місце історико-стильового принципу в осягненні специфіки музичної культури// Українська культура: минуле, сучасність, шляхи розвитку: Наукові записки РДГУ. – Вип.5. – 2000. – С. 192 – 202.
7. Буцяк В.І. До питання про місце українського фортепіанного концерту у педагогічному репертуарі// Професійні проблеми педагога-піаніста: збірка наукових та науково-методичних робіт педагогів України, членів Європейської асоціації викладачів-піаністів. – К.: УДПУ. – 1995. – С. 20 – 23.
8. Буцяк В.І. Особливості формування творчого відношення до професії вчителя музики у студентів музично-педагогічного факультету на заняттях по спецінструменту (фортепіано)// Реформування освіти і школи: сутність, проблеми і перспективи. РЕГІ. – Рівне: Тетіс. – 1997. – С.187 – 189.
9. Буцяк В.І. Формування художньої культури учнів на уроках музики// Сучасна початкова школа: проблеми, пошуки, знахідки: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. ТДПІ. 18 – 19 квітня 1996. – Тернопіль. – Ч.ІІ. – С.67 – 68.
10. Буцяк В.І. Роль художньої культури в естетичному вихованні студентів// Школа за мир, взаєморозуміння і соціальний розвиток: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. РЕГІ. 21 – 23 травня 1996. – Рівне: Тетіс. – 1996. – Ч.ІІ.- С.40 – 43.

Буцяк В. І. Педагогічні умови удосконалення фортепіанної підготовки студентів у вищих педагогічних закладах на основі історико-стильового підходу. - Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання музики і музичного виховання. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ, 2003.

Основний зміст дисертації складає наукове обґрунтування педагогічних умов удосконалення фортепіанної підготовки майбутніх учителів музики на основі історико-стильового підходу.

У процесі дослідження уточнено сутність поняття “історико-стильовий підхід”, виявлено специфіку його впливу на активізацію музичного пізнання, досягнення системного упорядкування музичного мислення особистості.

В дисертації визначено критерії і показники підготовленості студентів у визначеному напрямку, наведено результати діагностуючого експерименту, спрямованого на визначення ефективності нині діючої системи фортепіанної підготовки студентів у вищих закладах педагогічної освіти, з’ясовано особливості виконавсько-стильових умінь студентів, конкретизовано їх рівневу характеристику, визначено зв’язки між художньо-стильовою ерудованістю та виконавською майстерністю студентів.

Розроблено педагогічну модель фортепіанного навчання на основі історико-стильового підходу, створено та експериментально перевірено методику її поетапного впровадження.

Ключові слова: педагогічні умови, фортепіанна підготовка, історико-стильовий підхід, акцентоване вивчення, перспективне планування.

Буцяк В. И. Педагогические условия усовершенствования фортепианной подготовки студентов в высших педагогических заведениях на основе историко-стилевого подхода. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 - теория и методика обучения музыке и музыкального воспитания. – Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова, Киев, 2003.

В диссертации исследуется проблема усовершенствования исполнительской (фортепианной) подготовки будущих учителей музыки на основе историко-стилевого подхода.

Необходимым компонентом профессионального становления будущего учителя музыки является фортепианная подготовка, цель которой состоит в обогащении, расширении художественной компетентности студентов, формировании эстетического восприятия образов искусства, развитии способности к творческой самореализации в процессе интерпретации музыки.

Анализ научной литературы и сопоставление его с требованиями практики позволили определить недостаточно изученные вопросы фортепианной подготовки учителей музыки, таких как: проблема ориентации содержания обучения будущих педагогов на познание музыкальных произведений в их целостных измерениях и в эволюционном развитии, постижение будущим учителем музыки обобщённых художественно-эстетических подходов к восприятию и исполнению музыки.

Усовершенствование фортепианной подготовки будущих учителей музыки, способных к творческой самореализации, требует конкретизации цели, пересмотра содержания, учебных методов, использования новых подходов к решению учебно-воспитательных задач. В данном исследовании таковым является историко-стилевой подход.

В процессе исследования дано теоретическое обоснование понятия “историко-стилевой подход”, определена специфика его влияния на активизацию музыкального познания, достижение стилевой организации музыкального мышления личности. В контексте исследования историко-стилевой подход обозначает содержательно-методическое обеспечение процессов осознания студентами музыкальной информации соответственно к историческим закономерностям становления стилевых направлений в искусстве и воспроизведение стилевых особенностей творчества композиторов в исполнительской и педагогической деятельности. Историко-стилевой подход выступает как системообразующий фактор музыкального познания, функциями которого являются: систематизация музыкальной информации; обеспечение целостности музыкально-познавательного процесса; объективизация эстетико-оценивающей

реакции на музыку; обеспечение культурологической обусловленности музыкального познания; активизация творческих начал музыкального познания.

В диссертации определены критерии и показатели подготовленности студентов в этом направлении, приведены результаты диагностирующего эксперимента, направленного на определение эффективности действующей системы фортепианной подготовки студентов в высших педагогических учебных заведениях, изучены особенности исполнительско-стилевых умений студентов, конкретизированы характеристики их уровней, установлены связи между художественно-стилевой эрудированностью студентов и исполнительским мастерством.

Основу диссертации составляет научное обоснование методической системы усовершенствования фортепианной подготовки будущих учителей музыки на основе историко-стилевого подхода. Разработана и обоснована структурно-компонентная модель фортепианной подготовки на основе историко-стилевого подхода, определены особенности методического обеспечения поэтапного введения историко-стилевого подхода в практику фортепианного обучения, раскрыты смыслово-целевые характеристики экспериментального исследования, его организация и условия получения объективных результатов.

Педагогическое управление выступает в исследовании как процесс гуманно ориентированного взаимодействия преподавателя и студента.

Разработанная поэтапная методика введения историко-стилевого подхода в систему фортепианной подготовки направлена на постепенное освоение стиливых закономерностей музыки соответственно к их эволюционному развитию, формирование у студентов умения художественно-стилевой интерпретации музыкальных произведений и предусматривает: введение перспективного планирования и целенаправленную систематизацию учебного репертуара студентов; применение историко-стилевого анализа в процессе изучения фортепианных произведений; разработку практических форм контроля за формированием у будущих учителей музыки умений ее художественно-стилевой интерпретации.

Проверка результативности проведенной исследовательско-экспериментальной работы происходила на основе сравнительного анализа уровней фортепианной подготовки студентов экспериментальной и контрольной групп. Экспериментальным фактором выступила созданная структурно-компонентная модель фортепианной подготовки на основе историко-стилевого подхода.

Результаты проведенного исследования засвидетельствовали усовершенствование фортепианной подготовки будущих учителей музыки.

Ключевые слова: педагогические условия, фортепианная подготовка, историко-стилевой подход, акцентированное изучение, перспективное планирование.

The Boutsyac V. I. Pedagogical terms of improvement of fortepiannoi preparation of students in the higher pedagogical establishments on the basis of istorico-stilovogo approach. - Manuscript.

Dissertation on gaining a scientific degree of candidate of pedagogical sciences after speciality 13.00.02 – theory and method of teaching a music and musical education. National pedagogical university of the name M. P. Dragomanova, Kiev, 2003.

The basic maintenance of dissertation makes the scientific ground of pedagogical terms of improvement of fortepiannoi preparation of future teachers of music on the basis of istorico-stilovogo approach, which is interpreted as a sistemotvorchiy factor of the musical teaching of students.

A pedagogical model of the fortepiannogo teaching, the components of which form group round the istorico-stilovogo approach is developed.

It is created and experimentally tested the method of poetapnogo introduction of istorico-stilovogo approach, directed on the successive mastering by the students of stylish conformities to the law of music according to their evolutional becoming, activation of the independent stilevidpovidnogo thinking, his pedagogical projection.

As a result of research a role of pedagogical guidance is definite by the process of fortepiannoi preparation on the bases of istorico-stilovogo approach, his basic terms are exposed for the productive self-realization of students in the future professional activity.

Keywords: pedagogical terms, fortepianna preparation, istorico-stiloviy approach, accented study, perspective planning.

Підписано до друку 27.02.2003 р. Формат 60/84/16.
Папір офсетний. Друк офсетний. Наклад. 100 прим. Замовлення №90/2

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, вул. С.Бандери,12, тел. 26-48-83